

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni. . . 6 "

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI

REDACȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 26.

INERBATELE
se primesc la administrația.
Prețuri după tariful și haveli.

Manuscrisurile nu se în-
napoi.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Pilda statelor culte.

— *Falsurile d-lui Tisza.* —
De Dr. Valer Moldovan.

Deodată cu prezentarea reformei electorale a lui Lukacs s-a declarat lupta pe viață pe moarte între conservatorii și democrații din Ungaria.

In fruntea taberei reacționare stă contele Tisza, care desfășoară o energie și istețime vrednică de admirat. E president al camerei, șef *factic* al partidului muncii și stăpân desăvârșit peste guvernul umbră al lui Lukacs. Și pe lângă toate acestea îi mai rămâne timp și pentru agitația publicistică. Intr-adevăr un zel vrednic de o cauză mai bună.

Până mai ieri alaltăieri Tisza s-a mulțumit cu propaganda „academică“ în coloanele revistei sale „Magyar Figyelő“. Iată-l însă apăărând și în coloanele ziarului „Az Ujság“, care durere, e foarte răspândit și citit și în cercurile românești.

Nu avem intenția să polemizăm cu fanaticul și maniacul dușman al sufragiului universal. Ne gândim însă la publicul nostru românesc cetitor al ziarului „Az Ujság“. Pe lângă fanaticismul și iperzeul—de magnat parvenit, Tisza mai dispune și de-o forță de dialectică foarte primejdioasă, care te seduce, sau cel puțin te aduce în confuzie, dacă nu ești pregătit de ajuns ca să descoperi însuși rețeaua de sofisme și intervertiri de cari băjbăie articolii lui din „Az Ujság“.

Chestia sufragiului universal în cel mai larg înțeles al cuvântului, pentru noi Românii nu e numai o *apucătură politică* ca d. e. la unele partide din opoziția maghiară, ci e în același timp atât o chestie de existență politică cât și de-o adâncă și sinceră convingere politică, rezultantă a caracterului pronunțat democratic al programului nostru național.

E natural că nu e iertat să stăm cu mâna în sin și să lăsăm ca influențele streine să sdruncine această convingere politică a noastră.

stră, fie și numai într-o parte a publicului nostru cetitor de *foi streine*. Iată scopul articolelor de față. Incă de pe băncile școalelor maghiare ne-a rămas în ureche un imn plin de fudulie la adresa milenare constituții maghiare, constituțiunei, cărei asemenea nu a avut nici un alt popor din Europa afară de Englezi.

Maghiarii și Englezii — zice teoria imperialiștilor și-a filistenilor șoviniști de pe la universitățile ungurești — au cea mai veche constituțiune din Europa. De aici *anglomania* politicienilor maghiari, și de aici *grandomania* lor.

Nici Tisza — deși e un cap mai luminat și mai real cugetător decât potrivnicii lui politici — nu se poate emancipa de sub influința acestei teorii. Dealtcum ea este o dogmă politică în care cred orbiș toți analfabeții politici ba chiar și unii dintre ai noștri, cari nu au avut prilejul să studieze instituțiunile politice ale Angliei, nici nu și-au luat osteneală să cunoască trecutul patriei noastre așa cum se prezintă el în lumina adevărată, iar nu cum ni-l înfățișează istoriografia oficială maghiară.

In articolul său de Duminică contele Tisza se provoacă cu emfază la analogia dintre evoluția politică a Englezilor și a Maghiarilor. Unitatea națională și libertatea constituțională ar fi să fie cele două principii fundamentale prin cari se deosebește dezvoltarea politică a Englezilor și a Maghiarilor de a tuturor celorlalte popoare din Europa.

A sosit timpul să aruncăm câteva raze de adevăr și lumină asupra acestei mistificări istorice.

Iată ce zice spre pildă un eminent politician și publicist austriac, deputatul social-democrat Dr. Karl Renner despre constituția maghiară cea de-o mie de ani:

„*Vechea constituție unghurească nu a fost nici decum constituțională ci o constituție de staturi. Dieta unghurească nici când nu a avut drept legislativ, legislatorul e regele. Caracteristica esențială a unei legi constituționale e că decisiunile se prezintă și lucrează numai pe baza consensului și nu pe baza sancționării din partea*“

rii 6, 7, 8. Cine vede vr-o diferență esențială între ei? Cu toate acestea 6 este număr *perfect*, 7 este număr *prim*, 8 este o *potență*; 1/6 se transformă în fracțiune periodică mixtă, 1/7 în periodică simplă, 1/8 în fracțiune exactă! De ce, când împărțim două fracțiuni ordinare, fracțiunea împărțitoare se dă peste cap? De ce nu se poate găsi cvadratura cercului? De ce nu se demonstrează postulatul lui *Euclid*, ultima teoremă a lui *Fermat*, luându-se premiul de 100,000 mărci pus pentru această din urmă?*

Iată întrebări, la cari nu pot da răspunsuri matematicianii. Alții nici așa. Lipsesc cunoștințele sau teoriile matematice.

In rândul al doilea, și matematicianii poartă vina nepopularității. In loc să caute metode ușoare, au căutat de multe ori să ascundă pe cele ușoare dând publicității altele mai grele și mai puțin înțelese. Abia dela *Euler* încocoare, matematicianii încep să scrie pe înțelesul mai multora, încât astăzi avem și lucrări numeroase de „*Recreațiuni matematice*“ = „*Mathematische Mussestunden*“ după modelul francesului Claude Gaspar-BACHET, sieur de Méziriac, care încă înainte de *Euler*, prin 1612, și-a publicat ale sale „*Problèmes plaisants et délectables qui se font par les nombres*“. (Ultima ediție, a 3-a, Paris 1905, librairie Gauthier-Villars).

Dintre toate științele, matematica

„*Monarhului așa cum a fost votat, și ca nici o lege și nu poată fi scoasă din vigoare prin o ordinațiune, prin suspendare sau prin dispensare din partea coroanei.*“

„*Dieta ungară nu aducea legi, ci adresa „supplicans“ o „petiție“ sau „un gravamen“ (cerere sau plânsoare) la regele, mai târziu la „majestatea caesarea“.*“

„*Regele nu sancționa legile, ci din hotărârile aduse își alegea o parte care îi convenea (sancțiune „electivă“ reiepta partea care nu-i venea la socoteală (sancțiune negativă), amăna după plac aducerea hotărârii (sancțiune dilatorie) sau schimba hotărârea dielei după placul său (sancțiune modificatoare). Nu era delimitat un anumit teren al legislației pe seama legilor constituționale și altul pe seama ordinațiilor guverniale, și astfel dreptul de dispoziție al regelui se estindea în virtutea dreptului eminens al Coroanei fără deosebire asupra a toate și dreptul monarhiei nu era restrâns nici prin faptul că în aceeași afacere deja dieta a adus o deciziune împreună cu regele, pe când azi ori ce materie de drept care a fost adată normală prin parlament și Coroană pentru totdeauna numai pe calea aceasta se pot norma!“* . . .

„*Și aceasta e constituție la tot cazul, pecum fie care stat, deci și cel absolutist are o constituție. E o constituție de staturi precum a avut-o și care provincie de coroană austriacă, dar constituțională nu a fost cea unghurească dela 1222 până la 1848 nicicând.“*

Nici nu a fost o constituție reprezentativă, staturile erau numai staturi și nici decum reprezentanță populară. La adunarea staturilor se prezentau nobilimea înaltă și prelații, apoi reprezentanții nobilimei din comitate și ai orașelor libere.“*

Nu e timp și loc suficient ca să arătăm punct de punct deosebiri esențiale dintre constituția engleză și între așa numita constituție unghurească până la 48. Bineînțeles cea dela 48 încoace nu e

*) Vesi „Grundlage und Entwicklungsziele“ der Osterreich Ungarischen Monarchie pag. 13—14.

alteeva decât o copie și aceea necompletă a constituțiunii engleze. Nici maghiarii nu au făcut altceva decât ce au făcut toate celelalte popoare constituționale din Europa, cărora constituția engleză le-a servit de prototip.

Nu ne putem însă reține de a indica pe scurt barem câteva din aceste deosebiri:

In Anglia deja din secolul al XIV-lea se poate vorbi de împărțirea puterii legislative între cele trei puteri: Coroană, Casa Lordilor și Casa de jos.

Aceasta din urmă e din vreme veche o corporație reprezentativă compusă din deputați aleși pe cicluri de 7 ani. Urmele guvernării prin partide politice, cari să se alterneze la putere, apoi a *responsabilității ministeriale* se pot găsi deja in veacul al XVII-lea,

in veacul al XVIII-lea s-a format și întărit teoria, că regele e silit să-și aleagă miniștrii totdeauna din partidul, care are majoritatea in Casa de jos.

In fine veacul trecut al XIX-lea a adus la deplină dezvoltare sistemul parlamentar in sensul căruia nu numai puterea legislativă, ci și cea executivă a trecut din mâna regelui in mâna partidului majorității, respective a miniștrilor ieșiți din sânul acestei majorități.

Regelui i-a rămas numai titlul de onoare, el domnește dar nu guvernează: „Le roi régné et ne gouverne pas“.

Unde găsim cea mai mică urmă despre toate aceste in constituția țării noastre dinainte de 1848? Iată cum se reduce la adevărata ei valoare, prima afirmație a lui Tisza și a celor de o seamă cu el!

Consiliu ministerial comun. Eri s'a ținut in Viena un consiliu ministerial comun, la care dintre miniștrii ungaru au participat Lukacs, Beöthy, Serényi și Teleszky. Miniștrii intruniți s'au ocupat cu unele chestii economice, agricole și comerciale importante, deși aceste nu sunt de actualitate momentană. Situația din Balcani recere regularea nouă a raporturilor de politică comercială ale monarhiei cu singuratele state Balcanice. Aceste s'au discutat in consiliul ministerial comun, ca

puncte de orientare, iar decisiuni meritice se vor lua la timpul potrivit.

Rezultatul misiunii „principelui Hohenlohe. Ziarul „Neues Wiener Tageblatt“ publică, pe baza unor informațiuni din loc competent, un articol de următorul cuprins:

Toate cercurile politice înalte sunt de părere, că scrisoarea autografă a împăratului Francisc Iosif, trebuie să fie privită in sensul, că va exercita un efect puternic, un fel de vade mecum in favoarea păcii, când se va stabili soluția necesară chestiunilor pendente. In loc competent, e satisfacție deplină in ceea-ce privește rezultatul misiunii Principelui Hohenlohe și e speranță, că amintirea energică a sentimentelor amicale celor două mari împărați va continua să exerciteze o influență favorabilă, că asigurările sincere de amicitie exprimate in ambele scrisori autografe, vor avea o vigoare decisivă când va fi vorba de a regula diferendele actuale.

Asociația Austro-Ungariei și Rusiei pentru menținerea păcii pare o garanție de pace și va fi o ușurare de mare valoare in vederea regulării chestiunilor pendente. Această concordanță de tendințe pașnice manifestate in mod solemn la Petersburg și la Viena au primit in cea mai mare satisfacție la Berlin, de oarece drumul e acum liber pentru opera mediatoare a împăratului german. Astfel, se întărește speranța, că marile puteri vor rămâne unite in tendințele lor de a menține pacea.

Facultate juridică italiană in Triest. Comisiunea bugetară a parlamentului austriac a primit propunerea guvernului de a se înființa, cel mult in 1915—16 o facultate juridică cu limba de propunere italiană in Triest. Propunerile contrare ale Slovenilor au fost respinse, între ele și propunerea lui Verstovsek pentru înființarea unei facultăți italiane-slovene. S'a primit însă propunerea lui Verstovsek, prin care guvernul e însărcinatat a face pregătirile necesare pentru înființarea unei universități slave in Laibach.

Aceste hotăriri constituie un nou triumf al naționalităților din Austria.

Intervenția puterilor pentru pace. In cercurile diplomatice italiene se

Matematica și natura.

— *Nepopularitatea matematicilor* — *Carierea matematică.* — *Matematica și cosmul.* —

Nu pot uita causeria sugestivă a d-lui I. Ionescu, inginer-șef, profesor la Școala de poduri și șosele din București, ce a publicat o in revista *Natura*, VIII, pag. 65—80. Cetească-o tot liceanul, care tremură la ora de matematică. Cetească-o tot intelectualul, care mulțamește lui D-zeu, că a scăpat de formulele algebrice și geometrice.

Matematica este cea mai nepopulară dintre toate științele. Poporul nu o pricepe. Intelectualii nu o discută in societate. Elevii din școale secundare sunt acriți de ea. Este in contradicere cu toate principiile, prin cari se obține popularitatea. E știința cea mai abstractă, cea mai „recesă“, cea mai nesimpatică.

Ei bine. Causa nepopularității proverbiale este, mai întâi, nepriceperea mulțimei, iar in rândul al doilea, firea matematicianilor? De fapt, la început, matematica nu se pricepe bine, ori chiar de loc. Aritmetica și geometria se învață pe dinafară, prin reguli și aplicațiuni. Numai când se începe studiul lor teoretic, se găsește explicarea unor lucruri curioase, sau chiar misterioase, dar nici atunci priceperea nu e completă. Să luăm, de exemplu, nume-

se studiază in modul cel mai ușor. Nu cere laboratoare, nici muzee, nici excursiuni, nici observațiuni in măruntaele pământului, ori in straturile înalte ale atmosferei. Ii sunt de ajuns câteva cărți, apoi bucăți de hârtie și creioane. S-ar potrivi de minune pentru tinerii noștri lipsiți de mijloace și dacă aceștia totuși nu se îndeamnă la studiul ei, cauza e, că matematica, la noi, nu le ofere carieră, decât cel mult 8—10 posturi de profesori. Mult mai bine stau frații din Regat, de unde urmează, că aceștia și-au căpi-va matematician de frunte: profesori la universități, profesori la Școala de poduri și șosele etc.

Deși la noi nu poți face carieră cu matematicile, cunoașterea lor e folositoare din multe puncte de vedere. Sunt cea mai potrivită gimnastică a minții, constituind un privilegiu al civilizației neamului omnesc, căci ani malele și idiotiții nu sunt capabili de raționamente matematice.

Dar cunoștințele matematice sunt indispensabile in explicarea fenomenelor din natură. Scire est mensurare. Dacă astronomia poate vedea in viitor ca și in trecut, aceasta se datorește calculului. Știu din experiență, că fără cunoștințele trigonometriei sferice, geometria analitică, metoda pătratelor minime, calculul diferențial și integral, nu poți urmări cu folos lucrările de astronomie teoretică. Vorba lui Björn-

son: „Știința numerilor este într-o eternă auroră. Ei sunt mai puri decât zăpada, mai subțili decât aerul. Cântăresc lumea fără balanță și o luminează fără raze.“

Cântăresc și luminează, dacă îi știi combina și aplica.

„Lucrarea spirituală se manifestă in toată măreția ei acolo — zice Al Humboldt — unde in loc să aibă trebuință de mijloace materiale externe, își primește strălucirea exclusiv dela ceea-ce isvorăște din desfășurarea ideilor matematice, din abstracția pură. Este un farmec captivant, preamărit de toată anticitatea, in contemplația adevărurilor matematice, a eternelor raporturi de timp și de spațiu manifestându-se in tonuri, cifre și linii. Perfecționarea unei metode interesante de cercetare, a analizei, a contribuit enorm la rodnicia ideilor. fapt tot așa de important, ca producerea exuberantă a acestora. Analiza a deschis cosmologia fizice, in sfera terestră și cerească, in oscilațiile periodice ale suprafeței oceanelor. In perturbațiile variabile ale planetelor regiuni nouă, de cuprins „nemăsurat.“ (Kosmos II, 272).

In biografia regretatului savant francez Henri Poincaré (1854—1912), publicată de George Sartori in revista belgiană *Ciel et Terre*, 1913, cetesc următoarele reflexii vrednice de toată atenția (pag. 2—3):

„Judecând din mărturisirea semeanilor săi și din elogurile unanime ale savanților specializați in ramurile foarte diferite ale matematicilor, Henri Poincaré ar fi cel mai mare geniu științific, care s-a re-ovât dela apariția lui Gauss incoace (1777—1855). Geniul său nu s-a manifestat într-un domeniu îngust, in care lucrul stăruitor, memoria puternică, răbduria neobosită îi pot ținea uneior locui, ci aieva a fost enciclopedic, ca al lui Gauss.“

„Poincaré a completat opera analitică a lui Cauchy și Riemann. Lucrările sale de mecanică cerească încorporează monumentul grandios, ale cărui temelii le-a așezat Newton, și l-a ridicat Laplace. A aprofundat și perfecționat studiul tuturor teoriilor fizice contemporane, aducând contribuții prețioase la opera lui Maxwell, Hertz și Lorentz. In fine, acest matematician, acest fizician ni-s'a relevat ca un maeștru in filosofie. Opera-i critică este o continuare măreață a criticii lui Kant și Mach.“

„Aș vrea să remarc in treacă, că viziunea enciclopedică, ce o avea Poincaré in măsură așa de mare, este și va deveni din ce in ce privilegiul matematicianului. Nu a fost totdeauna astfel. Odinioară funcțiunea enciclopedică era deschisă medicilor. In prima jumătate a secolului XVI de exemplu, istoria științelor se confundă cu istoria medicinei. Studiul formelor logice era pregătire suficientă pentru oarecare

spune, ca daca in cel mai scurt timp aliații nu vor reuși să obțină succese decise pe câmpul de luptă, atunci puterile vor începe din nou acțiunea diplomatică pentru a pune capăt războiului.

Schimbară de președinte în Franța. Măne, în 18 Febr. n. c. își ocupă Poincaré postul de președinte al republicii franceze, cu formalitățile îndătinate.

E obicei, ca la astfel de ocazii se face și schimbare de guvern. De astădată însă nu se va face schimbare. După cum se anunță din Paris, președintele Poincaré va însărcina pe prim-ministrul Briand și pe ceilalți miniștri a-și păstra și pe mai departe portofoliile. Cabinetul Briand nu va refuza acest ofert.

De-ale Sașilor. Dep. E. Neugeboren, luând la cunoștință hotărâră comitetului cercul electoral săseșc din Sibiu, a notificat președintelui acestui comitet, că își retrage dimisiunea.

Diferendul româno-bulgar.

Raporturile dintre România și Bulgaria sunt foarte încordate de câteva zile, deoarece pe zi ce merge speranțele într-o soluție satisfacătoare devin tot mai puțin. România persistă cu toată hotărâră pe lângă cererile ei cunoscute, Bulgaria însă tot mai trăgănează răspunsul și declară, că nu poate accepta aceste cereri.

Cercul din nou știri, că săptămăna aceasta armata română va fi mobilizată, deoarece Bulgaria, cu toată intervenția puterilor, nu e aplicată să satisfacă cererile îndreptățite ale României.

Berlin, 16 Febr. n. Intr-o notiță, vădit inspirată, marele ziar »Lokalanzeiger« publică următoarele :

Din cauza nerăbdării foarte explicabile a României cât și din cauza otiutudinei șovăitoare a guvernului bulgar, puterile triplei alianțe împreună cu alle puteri au făcut demersuri la Sofia, dând guvernului bulgar șfatul să fie mai conciliant față de dorințele României. Dacă această intervenție a marilor puteri va rămâne fără rezultat, nu mai începe indoiială, că curențul radical va crește în România și mai curând sau mai târziu se va transmite și asupra unei părți a cabinetului.

Berlin 16 Febr. D-l Beldiman ministrul român la Berlin, a declarat unui ziarist următoarele :

Raporturile dintre România și Bulgaria sunt foarte încordate de câteva zile. Majoritatea opiniei publice române e îndârjită din cauza politicii de trăgănare a Bulgariei. D-l Ghica continuă

cercetări științifice Dar de atunci instrumentele noastre matematice s-au perfecționat atât de tare, încât punctul de plecare al cercetărilor științifice s-a ridicat considerabil. Știința omenească constă pe de-a întregul din cunoașterea de raporturi, de relații. Dar matematicile ne dau formule, cadrele, cele mai potrivite pentru studiul acestor raporturi, oricare ar fi de altfel semnificația lor fizică. Matematicile ne permit de a deduce din o formă dată o infinitate de alte forme, ce le putem confrunta mai apoi cu realitățile experimentale. E lămurit, că numai posesorul acestui mijloc universal, poate pricepe pe deplin înălțuirea și semnificația fenomenelor științifice ; e lămurit că cunoștințele sale vor străbate cu atât mai departe, cu cât instrumentul de care dispune, este mai perfecționat, mai complex și mai elastic. În zilele noastre fără cunoștințe matematice trebuie să ne mulțămim cu priceperea superficială a rezultatelor, legându-le, bine rău, unele de altele, prin raționamente aproximative. Fără cunoștințe matematice nu putem avea concepții cu adevărat enciclopedice, voi să zic enciclopedice atât prin profunzime, cât și prin vastitatea lor. Adevărata privire enciclopedică este aceea, care dominează știința și o contemplantă nu de jos în sus, cu ajutorul cârtilor de popularizare, ci de sus în

tratativele, deși nu sunt multe speranțe pentru o soluție satisfacătoare. În chestia rectificării graniței Dobrogei e interesată nu numai România și Bulgaria, ci întreaga Europă.

D-l Beldiman și-a exprimat convingerea, că România nu va eși păgubită din aceasta criză. România își va întări pozițiunea la Dunăre și în urma încheierii păcii importanța României în Orient va spori.

Sofia, 16 Febr. Delegatul Danew a sosit aici și a avut eri și azi consfătuiri cu principiele Ghica. Danew a predat astăzi principelui Ghica o contrapropunere, care, deși nu implinește în total cererile României, se arată totuși binevoitoare acestora. În cercurile bulgare se speră că astfel tratativele vor putea fi continuate, cu atât mai mult cu cât și Danef a exprimat dorința guvernului bulgar ca tratativele să fie terminate cât mai curând posibil. Se așteaptă acum răspunsul României. În cazul când acesta ar fi nefavorabil, guvernul bulgar va apela la mediațiunea tuturor puterilor, pentru a evita ruperea tratativelor și o soluție bruscă a diferendului.

În n-ul de astăzi al ziarului »Seara« găsim următoarea apreciere a raporturilor bulgaro-române :

Bulgaria, cu toată dorința ei de a trăgăni lucrurile, se vede presată de toate părțile să dea o soluțiune pretențiunii României de a-și forma o graniță strategică spre Dobrogea.

Din Sofia se anunță în adevăr, că ne aflăm în ajunul unui răspuns precis, Bulgaria va da în cursul săptămănei un răspuns negativ sau pozitiv la pretențiunile formulate de guvernul român.

Din nefericire din știrile primite din Sofia răspunsul acesta nu va fi favorabil punctului de vedere român. În cercurile autorizate bulgare se afirmă, că guvernul a rămas tot atât de intransigent în ceea ce privește cererea României de a i se ceda Silistra. El este de părere că nu poate fi cedat nici un oraș din teritoriul bulgar. În asemenea condițiuni se înțelege că tratativele ce se urmează acum nu vor da nici un rezultat satisfacător pentru noi.

În acest din urmă caz urmările se pot ușor prevedea. România va trebui să recurgă la singura cale ce i-a rămas pentru satisfacerea dreptelor ei cereri. Va face recurs la forțele ei militare pentru ocuparea teritoriului de care are nevoie pentru trageră unei granițe, care să-i garanteze integritatea Dobrogei.

În jurul proiectului electoral.

În situația internă momentele cele mai însemnate sunt procesul Lukács-Désy, a cărui pertractare este să se înceapă azi, dacă cumva nu se va amăna, cum se svonisise zilele aceste, apoi vorbirea lui Lukács ce a rostii o

jos, cu ajutorul științelor abstracte celor mai înalte.

Reflexiile aceste îmi aduc aminte de vorba lui Platon : οὐδέ τις ἀλόφορος ὑπερομετριός = nici un filosof fără cunoștințe geometrice. Și în adevăr, cei mai mari filosofi ai naturii, cei mai profunzi comentatori ai fenomenelor cosmice, au fost și matematicieni de frunte. Astfel : Kepler (1571—1630), Newton 1643—1727), Laplace (1749—1827), Gauss (1777—1855), Leverrier (1811—1877) și H. Poincaré.

În căutarea legilor naturii există un moment, în care precisiunea acelor legi nu se poate exprima exact decât prin formulele matematicii.

Adaog, că deocamdată numai legile naturii neînsuflețite. Fenomenele vieții organice, științele biologice, sunt în mare parte refractare încercărilor de a fi »incătușate« în calcul. Poate vor fi totdeauna, deși la numărăse fenomene se aplică cu succes legile matematice. Chiar în zilele noastre, Volterra, celebrul profesor de la Universitatea din Roma, cere să se aplice serios calculul infinitesimal la fenomenele de ereditate și regretatul nostru savant, care a fost spiru Hare!, ne a dat Mecanica socială.

12 Faur 1913.

Gavr. Todica.

în ședința de Joi a comisiei pentru desbaterea proiectului electoral și despre care am făcut amintire. Pregătirile pentru grevă continuă. Zilele aceste s'au ținut iarăș câteva adunări de protestare.

Vorbirea lui Lukács.

În ședința de Joi a comisiiunil pentru proiectul electoral al guvernului, încheindu-se discuția generală, a luat cuvântul prim-ministrul Lukács, reflectând la antevorbitori. A zis, că nu acceptă amânarea desbaterii proiectului, pentru-că motivele pe baza cărora s'a cerut aceasta, nu sunt corecte. Dacă situația politică a degenerat, nu este de vină guvernul.

Reflectează apoi la modificările propuse. Nu e de părere, ca dreptul de alegere să fie condiționat de scrișcettul ungurese. Aceasta ar fi o nedreptate față de cetățenii de naționalitate.

Nu află de îndreptățită nici dorința, ca să se deșbată de-o dată cu proiectul electoral pentru împărțirea cercurilor electorale și statificarea administrației. El vrea săaducă în iunctim legea pentru împărțirea cercurilor cu reforma electorală. E aderent al statificării administrației, dar mai întâiu va prezenta proiectul despre statificarea notarilor cercuali.

Lukács nu se învoiește să se reducă termenul de etate de 30 de ani, pentru-că prin acest termen nu se nedreptățeste nimenea. Intre 20—30 de ani abia sunt câțiva alegători.

Declară, că e aderentul votării publice. Dacă totuși a admis în orașe votarea secretă, a făcut-o pentru-că n'a voit să rămăie îndărăptul Europei apusene. Dacă însă în cameră majoritatea va stărui pentru votarea secretă, poate că nu va putea rezista acestei pretenții

Referitor la Ardeal a zis, că apreciază nedumeririle unguirilor din Ardeal, dar nu învoiește să facă dușmane naționalități.

Cum se vede, Lukács e stăpănit tot mai mult de retrogradism.

Comisiunea.

Comisiunea pentru desbaterea proiectului electoral și a continuat ședințele Vineri și Sâmbătă, deșbătând proiectul în special.

Prim-ministrul Lukács declară, că ar fi cu scop, ca propunerile de modificare la §-ii 1—7 să se discute și să se rezolve de-odată și guvernului să îi se dea timp să poată cumpăni modificările. Comisiunea primește aceasta și fixează ziua de Marți, când are prim-ministrul să se declare asupra modificărilor propuse, înainte de votare.

În discuția specială membrii propun unele modificări, dintre cari cele mai multe neesențiale.

Intre alții Kostyál ține, că abandonarea termenului de etate de 30 de ani ar fi periculoasă din punct de vedere național. Deputatul sas Schuller propune, ca cei de inteligență medie să aibă drept de vot la etate de 26 ani, etc.

Situația războiului.

Știrile de pe câmpul de războiu sunt din nou din cele mai contradictorii. Șirile din sorginte engleză și franceză vorbesc despre o mare învingere raportată de trupele bulgare pe peninsula Gallipoli la Bulair. Aceste știri se desmint din Constantinopol, de unde se declară, că situația e neschimbată.

Paris. 16 Februarie. »Excelsior« anunță că bulgarii au raportat un mare succes în peninsula Gallipoli. După o luptă înverșunată, trupele bulgare au ocupat Marți pozițiunile turce de la Bulair. Simulând o retragere, bulgarii au atras trupele turce în câmp deschis. Turcii au fost fugăriți. Flota turcă și grecă a luat parte la această luptă.

Londra 16 Febr. »Daily Chronicle« publică următoarea telegramă :

După o luptă înverșunată, bulgarii au ocupat Marți pozițiunile turce de la Bulair. Vasele turce de război au tras din greșală asupra trupelor turce, cari părăsiseră fortificațiile în urma unui simulacru de retragere al bulgarilor. Bulgarii au fost sprijiniți de vasele grecești de războiu. Atacul bulgarilor s'a sfârșit prin ocuparea pozițiunilor de la Bulair. Enver-bey reușise să debarce 2000 soldați la Sarkoi. Fiind atacat de bulgari, Enver-bey numai cu greu a putut să-și reîmbarce trupele.

Pe coastele Mării Egee au fost debarcați 13.000 soldați turci.

Constantinopol 16 Febr. Ministrul de război a publicat un nou buletin în care se spune că situația nu s'a schimbat la Bulair. Trupele turcești au ocupat Ormanli Keuy, lângă Ceatalgea. Reconașterile turcilor au înaintat în direcția localităților Akalan și Karad Kevy. Situația generală e ne schimbată....

Milano, 16 Febr. Față de desmintirile bulgarilor, Barsini, corespondentul de război al ziarului »Corriere della Sera« constată că turcii au reușit să debarce trupe în toate părțile afară de Podima, unde 2000 soldați turci au fost respinși de armata bulgară. Până acum turcii au debarcat trupe însemnate pe litoralul Mării de Marmara în peninsula Gallipoli la Sarkoi, și Miriofito. Aceste trupe se află sub comanda lui Fethy-bey care a luptat în Tripolitania împreună cu Enver-bey. Trupele turcești debarcate la Silvri și Eceti sunt compuse din diviziile 30 și 31 și din redii corpurii 10 de armată din Erzurum și se află sub comanda lui Enver-bey. La Mii sunt 15.000 soldați cu tunuri Krupp.

Comanda trupelor turcești de la Ceatalgea o are Izzed-pașa. Bulgarii se retrag de oarce sunt amenințați a fi înconjuși de armata turcă.

Sofia 16 Febr. Guvernul bulgar a admis în principiu cererea consulilor din Adrianopole de a pune în siguranță pe supușii străini, cari se găseșc în orașul asediat. Guvernul studiază, împreună cu statul major, mijloacele practice de a garanta viețile străinilor fără a stânjeni operațiunile armatei bulgare.

Paris, 16 Febr. În ceea ce privește protecția străinilor din Adrianopol, se telegrafiază din Sofia, că se va permite scrișcettul tuturor străinilor având un certificat liberat de consulii respectivi să părăsească orașul asediat spre a se duce într'un loc anumit. Ideea de a adăposti pe străini în zona din Karagași a fost părăsită.

Constantinopol, 16 Febr. La Adrianopol și Scutari situația e neschimbată. Răscoală în Albania.

Belgrad, 16 Febr. Din sursă diplomatică se anunță, că pe teritoriul ocupat de sârbi în Albania populația de acolo s'a resculat. În săptămăna din urmă s-au format mai multe bande ne-regulate compuse din 2—3000 persoane și atacă sistematic armata sârbă. Aceste bande au puști sistem nou și bombe de mână.

Lângă Djacova, Ipeç, Oehrida și Monastir s-au dat lupte între aceste bande și armata sârbă. Cercurile militare sârbești sunt foarte îngrijorate din cauza aceasta și au hotărât să procedeze cu cea mai mare energie contra bandelor.

Un deputat socialist ucis de un muncitor, la Viena.

Viena, 14 Febr. n.

Deputatul în Camera Austriei Frans Schuhmeier, cel mai de seamă între conducătorii actuali ai partidului social-democrat, a fost ucis Marți seara la ora 10¹/₂ în gara de nordvest din Viena de muncitorul creștin-social Paul Kunschak.

Schuhmeier venea de la o adunare ce avuse loc în același zi în localitatea Stockerau din aretul capitalei. Când s'a dat jos din tren în gară, atentatorul, care îl urmărise ziua întregă, s'a apropiat de el și de la spate și-a descărcat revolverul asupra deputatului. Proiectilul a penetrat după urechea stângă și a ieșit prin frunte la dreapta; victima s'a prăvălit la moment, fără viață. Ucigașul s'a predat de bună voie poliștului, care a alergat auzind detonătura.

Faptă groznică, mizerabilă în toate detaliile ei, și extrem de rușinoasă, dar în același timp, mai elocvent caracteristică pentru zilele noastre decât multele declamații scrise și

tipate despre civilizația acestui veac, care este o minciună enormă. Întămplarea este mai mult decât un fapt divers și se cade să insistăm.

Franz Schuhmeier a trăit 48 ani. S'a născut din părinți săraci, a făcut cele șase clase primare și a intrat ca ucenic în o fabrică. S'a instruit autodidactic, s'a distins la adunările partidului social-democrat, întâi în cerc mic, dela 1890 înainte, apoi tot mai mult, prin farmecul său personal și mai ales prin umorul extraordinar de care a dispus și care e cea mai sigură armă de cucerire față de Vieni. În 1901 e trimis în parlament, de districtul Ottakring, care i-a rămas credincios la toate alegerile ce au urmat de atunci. După moartea lui Lueger partidul creștin-social voind a arăta în chipul cel mai hotărât că s'a stărșit cu domnia creștinilor-sociali în Viena, candidează în locul popularului primar pe Schuhmeier pentru mandatul în dieta provincială a Austriei-de-jos și reușește, aceasta însă numai prin valoarea deosebită a candidatului. Schuhmeier era și membru al consiliului comunal. A fost foarte activ, extraordinar de isteț și a avut simpatii și la adversari. I-a succed să-și câștige și o mică avere și a-și cumpăra o vilă în Viena. Trei copii rămân orfani după el.

Paul Kunschak, ucigașul, este măstru strungar în metal, are 43 ani, om liniștit, ca meseriaș excelent, foarte harnic, și deștept. Cum a devenit ucigaș? Kunschak a fost și el social-democrat la început și un admirator al lui Schuhmeier. Mai târziu, el intră în organizația creștin-socială a muncitorilor, agită pentru aceasta, și fiind isteț și deștept, are succese. Aceasta îl face urgisit în ochii camarazilor de odinoră, probabil mai ales înaintea șefilor lor cu atât mai mult căci fratele său, fostul deputat Leopold Kunschak este conducătorul muncitorilor creștin-sociali și unul dintre cei mai de valoare bărbai ai acestui partid, care s'a distins deosebit la reorganizarea partidului după moartea lui Lueger. Creștin-social Paul, Kunschak refuză de a face parte din organizația social-democrată. Aci începe conflictul. Căci, într-o bună zi, doi conducători ai lucrătorilor organizații din atelierele firmei Siemens-Schuchert se prezintă la director și cer dimiterea din lucru a camaradului lor, uvrier sărac ca și el, Paul Kunschak, pentru-că de altcum ei intră în, grevă. Firește, Kunschak e dat afară, nu pentru-că s'are leneș, ori bețiv, ori cărcotăș, ori nu și-a priceput meseria ci pentru-că s'a afirmat partizan al altei convingeri. Aceasta este frățietatea modernă.

Kunschak a căutat scut înaintea justiției, cei doi conducători au fost condamnați la 15 zile închisoare (condamnarea aceasta a făcut senzație la timpul său ca stabilirea unui caz de precedentă principiar), dar reangajarea victimei acestui fel de terorism n'a putut fi ordonat. Aceasta s'a întâmplat în Noemvrie 1905. De atunci, Kunschak a fost boicotat de proprii săi tovarăș de muncă, — foarte probabil că nu din indemnul spontan al acestora — firma Gräf și Stiff e silită a-l dimiti și ea imediat după terminarea procesului, și deatunci acest uvrier nu mai găsește angajament.

Prigonit astfel, el e neputincios de a se apăra, singur contra mulțimei asmuțate, și nici rășbuna nu se poate. Neșpusă ură și se aglomerează în suflet, care crește în raport cu mijloacele ce-și agonisise în anii precedenți se apropiat spre sfârșit. Dela ai săi refuză a primi ceva, știindu-se bărbat în plină forță; obișnuit, ori de rușine, el în fiecare dimineață pleacă exact la același oră din o cămăruță ce avea închiriată, casnicii credeau că seduce la atelier, căci el era preș bărbat pentru a se plânge cuiva despre nedreptatea ce i se face. La începutul acestui an el simțese că în timp scurt paralele îi sunt epuizate. Din desperare și din ură se plămădește nebună pornire de rășbunare. Dar asupra cui? Asupra partidului, în urma cărui a suferi; asupra capului acestui partid, asupra persoanei a cărei pierdere va dura mult...

Resonamentul acesta e de condamnat, dar tot atât de puțin deamând de om e prigonirea ce a îndurat acest bărbat ani de zile, batjocura, urgia, sunt și ele greu de suportat. dar, când se atentează la existența, când cu satisfacție sălbatcă se constată că acest muncitor nu poate exista pentru-că s'a pus rău cu cei dela putere, când cu cinism infernal se privește șbateră a acestei vieți în mâinile multe, care tind a o sugruma, atunci cutitul a ajuns la os, atunci nu așteptăți umanitate dela cel turmentat în așa chip.

E tragică pierderea vieții omului.

FRAȚII SIMAY, Brașov Târgul grâului 3. Proprietari Emil Bologa și soți. Recomandă toate articolele cele mai moderne pentru dame și domni. Confectionăm costume în timpul cel mai scurt garantăm pentru fason. Steof, mătăsării, confecț. bl. și rufărie solidă. — Trusouri complete. Serviciu prompt și prețuri moderate.

de mare valoare ce a fost Schuhmeier, dar mai tragic este că întreg acest caz s'a putut întâmpla, nu în Kongo, ci în Viena, și între oameni care reprezintă ideale sublime ce se cuprind în socialism.

C. Nedelcu.

In loc de a se cutremura în fața acestei situații, cei ce au rămas speculatează cum să facă capital politic și din tragedia groznică la care asistăm. Așa se cultivă pe față ura, răutatea, așa se seamănă vântul din care va avea să răsară tempesta gigantică, care doară va avea urmarea bună că va mătura fără cruțare acel regim hibrid care stăpânește astăzi bine mascat: *regimul minciunii.*

Amplasata Statelor Unite precum și celelalte misiuni, asigura că președintele Madero și-a dat dimisia.

In fața acestor stări Statele Unite vor interveni.
Zilele aceste vor apare 4 vase americane de război în fața orașului Vera Cruz, iar alte două la Capulco. Afară de aceste vase se vor mai trimite 5 crucișătoare și câteva canoniere în apele Americii de sud.

Armata României.

București, 3 Febr.
Astăzi mai mult ca oricând se vorbește în Rouânia despre apropiata izbucnire a războiului între România și Bulgaria. Întrebarea care se pune fiecare Român în zilele aceste grele este: *suntem desul de pregătiți pentru războiul apropiat?*

După mărturisirile oamenilor competenți, răspunsul este afirmativ. Organizația noastră militară nu lasă nimic de dorit. Bine instruită, bine înarmată, bine echipată, având efective suficiente ținută pe ea. După cum a spus-o anul trecut d-l general Crăiniceanu, într-o comunicare făcută la Academia, *armata română este gata de război.*

In caz de război, batalioanele de rezervă se pot da regimentelor spre a forma batalionul al patrulea. Ele s'ar putea grupa și în regimente de rezervă, intrând, ca regimentul al treilea, în componerea brigadei.

Iată, după d-l general Crăiniceanu, cum vom putea forma, în timp de război, divizia de mobilizare:

»In afară de armata activă, compusă din 10 divizii cu 7 contingente active, noi dispunem de următoarele:

»1. De 10 contingente de rezervă de toate armele, adică de peste 400.000 de oameni instruiți. Din acestea numai jumătate ne trebuie pentru a organiza zece divizii de rezervă.

»2. Deosebit de materialul de artilerie de rezervă cu tunuri cu tragere repede, noi dispunem de tot materialul necesar pentru formarea a cel puțin 10 regimente de artilerie de rezervă cu tunuri cu tragere încaută.

»3. Posedăm arme, munițiuni și mitraliere pentru armata infanteriei de rezervă.

»4. Dispunem încă de 4 contingente de miliții pentru paza teritoriului. Putem să fim, prin urmare liniștiți și să așteptăm evenimentele cu încredere în armata noastră.

I. N.

Scrisoare din Budapesta.

Serata Soc. »Febru Maior din 12 Febr. — Convocarea dietei. — Grevă generală spre izbucnire.

— 15 Februarie n.

Tinerimea noastră reînnoită de la căminele părintești nu s'a uitat suprema datorie ce-i revine și o păstrează și pe mai departe, ca prin convenții și serate literare să întrețină pururea viu sentimentul național atât de mult periclitat în mijlocul străinilor — ci și cu mai multă răvnă și nădejdi bung, în viitor și-a luat începutul serata nouă de muncă în acest fel cu serata din 12 l. c. într-o pomenirea patronului soc. noastre »Petru Maior«. Ceace s'a uitat de câțiva ani încoace s'a făcut acum.

Am avut fericita bucurie de a saluta în mijlocul nostru un număr frumos din colonia română de aici, și în special câteva familii italiene și slovacă, cari din ce în ce participă cu tot mai multă dragoste la convențiile noastre. Negreșit prima datorie ce ni-e este, e să aducem și pe această cale multumirile noastre domnișoarelor Gabriela și Zoia Mezei cari prin concursul lor prețios ce ni-l au dat, au asigurat reușita splendidă a seratei. Și în special d-șoara Gabriela Mezei în »Staccato polca«, de Richard Mulder și »Ce te legeni Codrule« de G. Scheletti a câștigat simpatia tuturor, iar d-șoara Zoia Mezei nu mai puțin la pian cu »Polonaise« de Chopin și »La campanella« de Jules Egghard. Prin câte o jerbă de flori oferite din partea soc. cred că s'a răspălit prea modest debutul atât de prețios nouă.

In cuvântul festiv rostit de d-l Gheorghe Comșa ni s'au înfățișat câteva momente din viața lui Petru Maior precum și rostul acestei convenții. În detail viața cu toate chinurile și peripecțiile ei a protopopului Petru Maior a fost tratată într-o conferință la nivel de președ. soc. d-l Vasile Sloica. Ni s'a înfățișat în aceasta prea frumoasa și bine aprofundată conferință mai cu seamă ca exemplu și simbol înalt, răzvrătindu-se împotriva a tot ce a fost putred în viața românească de atunci, Petru Maior percecutat de fațetele lui cele bune în a cărui sfință sunt de adorat chiar și greșelile dacă se poate spune că le-a avut. A fost unul dintre puținii noștri oameni mari, cari au știut trece marginile înguste ale confesionalismului cras, ceace a dovedit-o Petru Maior în istoria bisericii rom. și legăturile strânse cu Vlădica Moga.

In trecerea lui prin viață ce pentru el a fost o lungă jertfă de sine a urât nedreptatea, a iubit binele obștesc pentru care a muncit și s'a jertfit pe sine și toate favorurile cari le putea primi astfel.

Se poate o pildă mai vrednică de urmat pentru tinerimea noastră?

Corul societății sub conducerea d-lui Pătrașcu s'a achitat bine de toate punctele cu cari a debutat.

A fost o seară frumoasă de viață românească petrecută în multă voie bună și cu multă însuflețire.

plinit misiunea. Intre aceste proiecte a fost și proiectul pentru ameliorarea salariilor învățătorilor care a suferit foarte puțin și nefinseminate modificări. Și îndată ce comisia proiectului electoral va ajunge la oarecare stadiu definitiv a tractării atotputernicului Tisza va ordona convocarea dietei. In cercurile competente se zvonește că prima ședință va avea loc în 21 sau cel mult în 24 l. c.

Tot atunci deodată cu prezentarea în cameră a proiectului electoral odios cu cea mai mare probabilitate se crede că partidul socialist democrat va mișca pătura largă ale muncitorimii pentru a protesta fie și măcar numai prin abținerea dela muncă împotriva populației de jos a acestei țări. Ziua începerii grevei se pare a fi fixată pe 27 l. c. și va avea o durată neobișnuit de lungă.

Invățătorii capitalei aderenții programului socialist au hotărât azi să dea tot sprijinul moral cu puțință mișcării socialiste îngrijindu-se că atunci când muncitorimea va ajunge la nevoile și în decursul grevei, copii mizeri să fie alimentați parte de ei parte de cei ce vor vedea în acest gest jertfărea personală pentru un viitor mai bun.

Se mișcă luciul apei — și valurile o să vină în urmă dezastroase!

Niță Chimir.

ȘTIRI.

— 4 Februarie 1918

Tinerimea română din Sibiu pentru fondul ziarștilor. Inregistram cu deosebită bucurie știrea, că tinerimea română din Sibiu va aranja Sâmbătă la 1 Martie st. n. un bal, în favorul fondului ziarștilor români. Balul va avea loc în sala dela »Gesellschaftshaus« și va începe la orele 8 și jumătate seara. Costumul rațional e binevăzută.

Prețul de intrare: De persoană 4 cor., loja rangul I. 25 cor., loja rangul II. 18 cor., loja sub balcon 12 coroane. Contribuțiile benevole se primesc cu mulțumită la adresa d-lui Enea Hooman, funcționar (»Albina«) și se vor chita prin jurnale. Biletetele se vând din 15 Februarie până în 1 Martie la »Librăria Arhidiecezană« și seara la casa. Comitetul aranjator al balului e compus din 45 membrii, fruntași ai tinerimii române sibiene.

»Coroana« instituit de credit și economii în Bistrița, își va ținea adunarea sa generală Sâmbătă în 8 Martie st. n. 1918.

Facem această rectificare, la avizul direcțiunii băncii.

Știri din România. Alexandru Djuvara, membru marcant în partidul liberal și fost ministru în mai multe rânduri, a încetat din viață Vineri la orele 3 d. a. Defunctul suferea de mai mulți ani de tuberculoză generalizată. Toate îngrijirile medicale, la care s'a supus, nu au avut alt rezultat decât prelungirea agoniei.

D-l I. Brătianu, șeful partidului liberal, a expediat organizațiilor liberale din țară următoarea telegramă: Alexandru Djuvara a încetat din viață. Inima, mîntea, cuvântul său nu ne mai pot ajuta tocmai când sunt vremuri mai grele. — Ioan Brătianu.

Inmormântarea defunctului se va face după toate probabilitățile, Marți.

D-l ministru N. Xenopol, lucrează actualmente la un proiect de lege privitor la industria casnică. Ministrul comerțului și al industriei are intenția să prevadă în noul proiect un consiliu superior al industriei casnice, care să fie format din douăzeci și cinci de doamne române. Rolul acestui consiliu este să deștepte în această industrie simțul inițiativei private.

»Facultatea de științe din București a reales pe d-l Dr. C. I. Istrateca decan.

Dela direcția serviciul sanitar s-a comunicat un caz de o extremă gravitate. După informațiile primite stau să intre în România mii de bulgari, isgoniți din Bulgaria de foametea care îi nimicește. Populația regatului bulgar, fiind amenințată, din cauza războiului balcanic, să piară de foame, își caută refugiul în România. Deoarece sunt temeri, ca acești refugiați să aducă cu ei și vibriunii holerei în România, direcția serviciului sanitar a luat mai multe dispozițiuni, cari privesc pe emigranții bulgari. A dispus între altele, ca orice strein venit din Bulgaria să nu poată pătrunde în România decât prin porturile Măgurele, Calafat și Giurgiu. Fiindcă s'a observat că intră în țară și mulți sârbi, acestora li s'a rezervat libera trecere numai prin porturile Severin și Calafat. In aceste puncte de frontieră se vor construi pavilioane și lazarete, în cari orice nou venit va fi ținut în carantină timp de 5 zile.

Convocator. Comisiunea emisă în chestia împăcării intelectualilor din Cluj terminându-și agende, prin aceea rog pe toți clujenii cărora le zace la inimă dezvoltarea prietnică a marilor probleme obștești să binevoiască a se prezenta Joi în 20 Febr. a. c. în 5 oare seara, în localitățile societății de lectură română, la ședința plenară continuativă. Invitări la adresă nu se fac.

Cluj la 16 Febr 1918 n. Dr. Ștefan Morariu, avocat.

Moneda română pe pietele bulgare. Locuitorii și comercianții din Ruscuk au fost încunostințați de autorități prin baterea de tobe că începând din 1 Febr. v. înainte moneda românească de argint, nichel și hărăti nu mai e primită pe piață și admisă în comerț. Această măsură a autorităților bulgare, care se interpretează în diferite sensuri de populație, a produs o perturbare generală pe piață. Întru cât aproape toți comercianții din Ruscuk au stocuri însemnate de monede românești, de oare ce banii aceștia mergeau și erau primiți ca si cei bulgărești. Monede românești sunt așa de multe în Ruscuk și se obișnuiesc în comerț încât aproape toate băncile particulare de aci primeau și bani românești în compusul creanțelor lor după piață.

Un răsunos al lui Enver-bey către Liga Culturală. Din Huși (România) ni se comunică, că secția locală a Ligei Culturale, în urma telegramei de felicitare ce a adresat-o lui Enver-bey, a primit alaltăuri următorul răspuns din partea acestuia:

Constantinopol, 3 (21). Prea stimați domni, Pentru amabila dv. telegramă și pentru toate urările d-voastră prietenești, vă exprim din tot sufletul mulțumirea mea. In totul prea devotat — Enver.

O arestare senzațională. Din București ni se crie, că alaltăseară a fost arestat, sub o gravă învinuire, căpitanul de artilerie Rodrig Goliescu. In legătură cu această senzațională arestare, se vorbește multe atât în cercurile militare cât și în cele politice. Căpitanul Rodrig Goliescu este de origine polonă sau rusă. Adevăratul lui nume de familie ar fi Dobjonsky, dar l-a schimbat, când a intrat în armata României. Se vorbește, că de vreo două luni ofițerul acesta ar fi fost suspectat și că deseori lui vizite la »statul major, au deșteptat bănueli. Fiind urmărit de aproape, s'ar fi stabilit contactul lui cu doi indivizi străini. In fine, în ziua arestării, el era gata să predea acestor agenți, ai unei mari puteri străine, planuri foarte importante Planurile însă, erau false. S'ar fi stabilit, după arestarea lui, că a convenit să vândă aceste planuri agenților unor puteri străine pentru o răsplătă bănească de un milion lei.

Toate aceste știri, cari se aduc în legătură cu arestarea căpitanului Goliescu, fiind necontrolate încă, trebuiesc privite sub toată rezerva.

Faptul arestării pentru un act de trădare pare însă a fi, din nenorocire, adevărat.

O invenție importantă în aviație. Din Paris se anunță: Cu prilejul dinoi ului ce s'a dat alaltăuri în onoarea lui Poincare, ca președinte al ligei aeriene franceze, el a ținut o conferință, spunând că problema stabilității automate a aparatelor de zburat poate fi privită ca rezolvită. Un inventator cu numele Moreau, ajutor de fratele său a construit un fel de pendulă, cu ajutorul oscilării căreia cârma aeroplanului e astfel montată, încât stabilitatea aparatului e perfectă chiar fără nici o sforțare din partea pilotului. Într'un zbor de 35 de minute Moreau nu a atins cârma decât la aterizare, încolo toate mișcărilor au fost supravegiate de pendulă. Ministrul de război și directorul ge-

neral al aviației se interesează foarte de aproape de această invenție.

Știri mărunte. Presa turcă a luat inițiativa constituirii unui comitet pentru a oferi, în numele Turcii, o pană de aur lui Pierre-Loti, în semn de recunoștință pentru apărarea ce le-a luat.

Din Lipsca se anunță, că aviatorul Lenk acăzut cu aeroplanul dela înălțimea de 800 metri, murind pe loc.

O nouă planetă a fost descoperită de astronomul Flamaron. Ea va purta numele de Mireille în cinstea marelui poet provensal Frederic Mistral, a cărui operă de căpetenie se chiamă la fel.

Atragem atențiunea cumpărătorilor de mobile asupra anunțului: Székely și Réti, fabrică de mobile.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

Invitare.

Domnii membrii români ai reprezentanței orașenești din localitate sunt rugați a lua parte mâine Marți în 5/18 Febr a. c. la o consultare prealabilă, în localul Casinei române din Târgul Grăului la 6 oare p. m.

Obiect: Alegerile de poemane la comună!

Ioan Lengeru, Șeful clubului.

Apollo-Bioskop. Luni și Marți în 17 și 18 Februarie. Cel mai interesant și cel mai frumos șlager din sezonul acesta. Cercul căminului (Instrucțiv). Canalul Panama (vedere). (Filmul lung 600 metri.) Ocaziunea (umor). Un jongler curagios (umor). Fata ampliatului Căilor ferate (comedie). (Filmul 1.400 m.) Măna mică (după natură). Mulțumirea (dramă). Filmul lung 500 m.) Afară din program senzațiune în toată lumea. Cu dreptul rezervat: »Dr. Gar-el-Hama«. Partea III-a. Mare întâmplare detectivă în 3 acte (artă). (Filmul lung de artă 2000 metri.)

Miercuria, program nou de 1 zi.

Reuniunea maghiară de cântări »Dalárda« a reprezentat Joi seara pentru a doua oară opera »Der Waffenschmid« de Lortzing. Considerând multe greutăți, cari se pun în calea reprezentării unei opere de cântări o reuniune de diletanți, trebuie să constatăm că reuniunea de cântări a reușit un succes frumos, care-i face toată onoarea. Meritul principal îl revine fără îndoială d-lui dirigent Honigberger, care a desfășurat un deosebit zel la studierea și punerea în scenă a operi. Rolul principal l'a avut cunoscuta cântăreață brașoveană d-șoara Honigberger, care a fost mult admirată pentru jocul potrivit și vocea-i frumoasă. Dintre ceilalți soliști s'a remarcat d-l Egető ca un bun și simpatic tenor. Prestațiunile corului au fost foarte frumoase.

Nu putem decât să, felicităm pe dirigent și reuniunea »Dalárda« pentru acest succes frumos, care înseamnă un mare progres față de prestațiunile din trecut.

Reprezentanța orașului Brașov va ținea Mercuri la orele 3 p. m. o adunare generală. La ordinea zilei este între altele alegerea cassierului orașului și ocuparea locurilor cari vor deveni eventuale vacante prin această alegere.

Cărți și reviste.

A apărut și se află de vânzare la redacția ziarului »Gazeta Transilvaniei«, Björnsterne Björnson »Tânăra percheș: piesă în două acte. Tradusă de Petre Cârsteanu. Prețul 40 fleri.

Venitul acestei broșuri este destinat »Fondului ziarștilor români din Ungaria«.

PCSTA REDACȚIUNII.

Someștehnice. In forma cum ne scrii nu putem publica. Faceți arătare cu dovezi la protepop, eventual la Con-istor.

Proprietar:

»Tip. A. Mureșianu: Branisc & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brodea.

Cine are trebuință de mobile și-le poate procura mai bine dela Fabricele de mobile Székely și Réti

Brașov, Strada Porții Nr. 60. Marosvásárhely, Széchenyi-ter Nr. 47. Se creditează la mușterii capabili pe rate fără urcarea prețului. La vindadın re provincie punem la dispoziție bogata colecțiune de mostre fără obligament de a cumpăra.

„Bihoreana” inst. de credit și economii soc. pe acții, Oradea-mare.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „BIHOREANA” societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute se invită la

a XIV-a adunare generală ordinară

care se va ține în Oradea-mare la 6 Martie 1913 st. n. la oarele 10 înainte de amiază, în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele :

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal și alor 3 scrutinători pentru actul de alegere.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de reviziune despre examinarea contului anual, a bilanțului și propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberarea asupra împărțirii profitului.
5. Fixarea prețului marcelor de prezentă pe anul 1913.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii este a se întrebuița suma amintită în §-ul 61 punctul 6.
7. Fixarea plății membrilor din direcțiune și comitetul de reviziune.
8. Alegerea unui membru în comitetul de reviziune în locul reposatului Toma Păcală pe restimp de doi ani.

Se atrage atențiunea donnilor acționari la următoarele dispoziții din statute :

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de această să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respectiv la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovezile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onoare a notifica, că în șed n'ă plenară direcțională ținută la 30 Ianuarie 1913 pentru depunerea respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere, s'au desigat în acest an, respective au fost rugate, instituturile „Albina”, „Victoria”, „Silvaniei”, „Economul”, „Oraviciana”, „Patria”, „Timișana”, „Drăganul și Capitlul gr. cat. rom. din Ora dea-mare. Oradea-mare 30 Ianuarie 1913.

Contul Bilanț.

DEBIT			CREDIT		
	Cor.	fil		Cor.	fil
165 Casa în număr	158072	51	1 Capital social	1200000	—
190 Giro-Conto la banca Austro-Ungară	4961	29	Din emisiunea III. a încurs	359784	—
205 Casa de păstrare postală	4310	37	170 Fondul de rezervă*)	283000	—
162 169 Cambii de bancă	5017641	23	89 Fondul special de rezervă**)	14505	—
156 Credite ipotecare	614556	—	184 Fondul pentru zidirea casei instiț.	8000	—
195 Imprumuturi ipotecare pe amortizare	143147	21	197 Fondul de penziune***)	74000	—
203 Credite de cont-curent	261162	04	191 Depuneri spre fructificare	2259057	22
178 Credite pe efecte	15361	—	189 Cambii reescontate	2274978	—
176 Credite pe obligațiuni cu cavenți	14807	—	141 Lombard	148500	—
132 Efecte proprii	522085	—	102 Imprumuturi ipotecare cedate	113145	28
138 Imobile (casele institutului)	212572	64	160 Depozite de cassă	25908	04
154 Mobiliar și recvizite	6259	64	124. 139. 141. Dividende neridicate	1818	—
140. 180. 186 Diverse conturi debitoare	7920	81	179 Saldul intereselor tranzitoare	66885	41
192. 202			Profit franspus din 1911	4216.77	—
			Profit net	151058.52	29
	6982856	24		6982856	24

*) Cu dotarea din anul acesta se va urca la 305.000— Cor.
 **) „ „ „ „ „ 26.000— „
 ***) „ „ „ „ „ 85.000— „

Contul Profit și Pierdere.

DEBIT			CREDIT		
	Cor.	fil		Cor.	fil
54 5% interese la fondul de rezervă	11519	76	6 Profit transportat pin 1911	4216	77
204 Interese de reescont	151617	39	Interese:		
145 Interese de lombard	3702	33	166 171 dela cambii de bancă	466800.51	—
103 Interese după credite cedate	2609	07	168 dela credite ipotecare	58856.65	—
161 Interese după depuneri	117360	29	198 dela credite pe efecte	1429.38	—
151 10% dare după interese de depuneri	11738	26	167 dela credite personale	1744.66	—
182 Salare (pentru funcționari, membri în direcțiune și com. de reviziune)	55384	22	131 dela credite de cont-curent	16312.84	—
187 Spese carintă (tipărituri, porto, luminat, încălzit, telefon etc.)	24583	08	196 dela credite pe amortizare	9256.46	—
148 Chirie	3600	—	35 după capitale elocate în decursul anului la alte instituturi (70% scut. de dare)	2716.82	32
152 Contribuție	35661	36	181 Venitul imobilelor (darea plătită)	11079	16
193 Marce de prezentă	4100	—	174 Interese după efecte proprii (scutite de dare)	14142	34
48 Desrieri	9404	54			
Profit transportat din 1911					
Profit net	155275	29			
	586555	59		586555	59

Oradea-mare, la 31 Decembrie 1912.

Dr. Coriolau Pap m. p., director executiv.

Iosif Diamandi m. p., procurist — prim-contabil.

DIRECȚIUNEA :

Nicolau Zigre m. p., președinte. Samuil Ciceronescu m. p., vice-președinte. Andrei Horvath m. p. Romul Marchis m. p.
 Iosif Moldovan m. p. Aloiziu Nyistor m. p. Petru Pântya m. p. Mihail Pavel m. p. Dr. Nicolau Popovici m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, la 31 Ianuarie 1913.

Comitetul de reviziune:

Ioan Butean m. p., președinte. Petru Popescu m. p., vicepreședinte. Sava Raicu m. p. Dr. Valeriu Hetco m. p.

TRABUL TIPOGRAFIEI A. MUREȘANU, BRANISCE & COMP. BRAȘOV.

Anunț de licitațiune.

Prin aceasta se aduce la cunoștință publică, că comiteetul parochial din Târlungeni, comit. Brașov, dă în licitațiune publică reconstruirea școlii române de acolo. Planul și preliminarul stă la dispoziția prezidiului comiteetului parochial Alexe Comșa

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, sunt obligați a-și depune ofertele lor în scris sau verbal, cu vadiu de 10% la sută.

Cei doritori de a întreprinde lucrarea să-și înainteze ofertele lor până, cel mai târziu, în 23 Februarie st. v. a. c.

Licitațiunea se va ținea Duminică în 10 Martie st. v. a. c. în localul școlii române din Târlungeni, la oarele 2 p. m.

Târlungeni în 1 Feb. v. 1913.
 Alexe Comșa N. Hamsea
 președintele com. par. Notar com. par.

Aviz.

Subsemnatul aduc la cunoștință Onor. publică că m'am mutat din Sâmpetru în Brașov și îmi continui meseria ca măestru zidar.

ar au în antrepriză zidiri din nou totfelul de reparaturi ce cad în brașna aceasta.

Lucrări de beton și asfalt, lucrez planuri și preliminar de spese după învoeală. Toate sub conducerea mea proprie

Rog pe onor. public de sprijin.

Pentru înlesnire pot fi avisat print'o carte postală.

cu toată stima
 Ioan Munteanu,
 măestru zidar diplomat
 Brașov Strada Gacimayer 44

Se capătă cu preț și condiții convenabile, pe lângă plățile și în rate, masini de cusut, fabricat de rangul prim, mobile de lemn și fer, tablouri, oglinzi, ciasornice de părete și buzunar, tacămuri de argint de china, garnituri de salon, saltele de divan, pânzături de tot felul, covoare, plapome, rochi, haine de rărbați și băeți și după măsură. Mare asortiment în stindarde naționale.

Szöllösy Zs.

Brașov, strada Porții 69.

Fabricate clasa primă!

Pentru sezonul de toamnă și iarnă recomandăm produsele noastre renumite ca cele mai bune și anume:

Stofe de haine pentru domni Cheviot și Kangarn.

Stofe de costume pentru dame unicolor adesen.

Stofe Double pentru paltoane, Ulster și mantale de dame

Velours și Palmerstons pentru paltoane de carne și paltoane

Cheviot și Kangarn negru pentru costume salo, frac și smoking.

Stofe Loden impenetrabile pentru sport și costume de vânat

Stofe de rufirme pentru locot. și voluntari.

Pleduri pentru voiaj, cergă pentru voiaj, ășuri, cai, covoare. etc. etc

Fabrici de postav, mărfuri de modă și tricotaj.

WILHELM SCHERG & Cie.

Deposit de vânzare!

Fabricate clasa primă!

Aviz.

Am onoare a face cunoscut prea onoratului public, că de toată lumea cunoscută „Halva” se poate căpăta și procura totdeauna proaspătă la subscrisul producător atât en detaile cât și en gros.

Cu toată stima
 Serkis Agop,
 1-30 Brașov, Strada aștei 11.

F. Prode